

5

~~16049/11.~~

3
x
x
e

10049

11.

9423

ЧЕРВОНІЙ ПРАПОР

Ч. II.

В. ВИННИЧЕНКО

·-. ДОЧКА ·-·
ЖАНДАРМА

ПЕСА НА ДВІ ДІЇ

Ціна 30 сот.

У ЛЬВОВІ, 1912

Із „Народної Друкарні“, Ліндого ч. 9

Червоний - - - - - - - Прапор

СОЦІАЛДЕМОКРАТИЧНЕ ПОПУ-
ЛЯРНЕ ВИДАВНИЦТВО ВИХО-
ДИТЬ У ЛЬВОВІ НЕПЕРІОДИЧНО.

ДОСІ ВИЙШЛИ:

- Ч. 1. В. Левинський: Що таке соціалізм [вичерпане]
„ 2. М. Стечишин: Суд панів над робітником [вичерпане]
„ 3. Я. Остапчук: Як соціаліст боровив хло-
пів [вичерпане]
„ 4—5. Українсько польська справа в ав-
стрійським парламенті, 4 арк. друку,
ціна 10 сот.
„ 6. Швачка: Чому позичали віру [вичерпане]
„ 7. Програма соціалдемократичної партії
Австрії 10 сот.
„ 8. Робітничі пісні, друге виданє 10 сот.
„ 9. Селянська доля та якою дорогою треба
йти селянам [вичерпане]
„ 10. В. Левинський: Хто такі українські
націоналдемократи 10 сот.
„ 11. В. Винниченко: Дочка жандарма
30 сот.

■ ■ ■ ЧЕРВОНИЙ ПРАПОР ■ ■ ■

Ч. 11.

В. ВИННИЧЕНКО

Дубл. до 1196
на карт. катал. стр. 391

ДОЧКА ЖАНДАРМА

песа на дві дії

16049

44.

у ЛЬВОВІ 1912.

Накладом П. Буняка — Із „Народної Друкарні“ Ліндого 9

Държавна библиотека
наукова б. обща ома

669

КІЛЬКА СЛІВ ПРО АВТОРА.

Тов. Володимир Винниченко родився в 1880 р. на Херсонщині (степова Україна) в селянсько-робітничій сім'ї. В 1901 р. товариш приїждить до Києва на університет. Тут він розпочинає активну революційну діяльність серед академічної молодіжи, але не обмежується університетом і незабаром приєднується до соціалістичного українського руху, котрим заправляла тоді молода, в 1900 р. заснована Революційна Українська Партія. В 1902 р. товариш разом з гуртом приятелів засновує київську „Вільну Громаду“ (міський комітет) Р. У. П. і тому Винниченка треба вважати за одного з піонерів українського соціалізму на Україні російській.

В 1902 р. арештують його на 3 місяці, виключають з університету і беруть в салдати. Та не довго підлягає він військовій муштрі — вже в початках 1903 р. в-ко палить своє жовнірське убрання і утікає до Галичини. У Львові він вступає до партійної редакції Р. У. П., котра видавала в ті часи часописи „Гасло“ і „Селянин“. В часописах тих бере живу участь і тоді ж виходять його революційні оповідання „Салдатики“, „Робота“, „Борьба“ під прибраним назвиськом В. Деде. Він пише тако-ж ряд відозв, котрі через їх художню красу роблять велике вражіння на селянство і багато спричиняють ся до зросту масо-

вого страйкового руху на Україні в 1903 р. Тогож року в осені В. резе партійні видання з Галичини в Росію, але на границі його арештують, везуть до Києва і там тримають 1½ років (до кінця 1904 р.) в військовій фортеці, яко дезертира і політичного злочинця. Умови ув'язнення були надзвичайно тяжкі, але все-ж товариш пише тоді велике оповідане з робітничого життя „Голоту“ і багато інших.

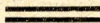
Через всю російську революцію В-ко енергійно працює в партії, а за короткі дні політичної волі визначаєть ся в Полтаві, яко промовець на великих вічах. В початках 1906 р. товариш належить до редакції партійного легального тижневника (в Києві) „Боротьба“ і пише в ньому огнисті статі. В осені того ж року його арештують третій раз, — тримають 6 місяців в київській тюрмі, виточують процес, але перед судом в 1907 р. товариш утікає з Росії і вернеть ся туди вже тільки за сподіваної політичної волі.

Тов. Винниченко придбав собі широку славу, як письменник і драматург. Крім драм, що друкували ся по різних українських виданнях, до нині вийшло 4 томи його надзвичайно мистецьки написаних оповідань. В своїх писаннях В-ко скрізь виступає як соціаліст і революціонер та має своїм завданням виробити нову соціалістичну мораль, котру називає „честність з собою“. Його мрія і мета, — добити ся того, щоби соціалісти жили не так, як всі живуть, щоби вони не поділяли свого життя на партійне і особисте, коли люди тільки в партії соціалістами, а поза нею звичайні собі філістри. Отже Винниченко стоїть на тому, що соціаліст, людина, котра хоче запровадити нові порядки на землі, мусить бути новим і морально, мусить бути „чесним з собою“ себ-то чесним з своїми соціалістичними переконаннями і здійснювати їх не тільки в партії, а й в особистому життю. І товариш кличе тому соція-

лістів енергійно боротись з людськими забобонами, з релігією, з церквою. В-ко багато писав тако ж про родинне і полове питанє. На його думку сучасна родинна організація зігнїла, бо люди беруть ся без любови і не знаючи добре один одного; тим то родити дітей мають право тільки ті, що пізнали ся добре, що „сплели ся душами“. Коли-ж сього немає, то одруженє варте того що й зносили з проститутками, а діти виходять морально пок ліченими.

Тов. Винниченко гадає, що „чесним з собою“ соціялістами можуть бути тільки робітники бо вони нікого не визискують, живуть з власної праці і тому умови їх життя найбільше відповідають соціялістичному ідеалу. Кождий дійсно „чесний з собою“ робітник мусить бути соціялістом. З другого-ж боку „що чесніше з собою, пише Винниченко, будуть наші вороги себ-то що ліпше погодять вони своє істнованє з своєю свідомістю, то розвиток класових противенств піде швидче і користніще для нас“.*)

Твори Винниченка залюбки перекладають на європейські мови. В російській літературі переклади його творів здобили йому голосне ім'я. Найчільніші російські літаратурні критики присвячують багато уваги таланови і творчости нашого товариша. Велика його повість „Честність з собою“, що вийшла по російськи накладом „Землі“, одної з найбільших і найповажніших видавничих фірм в Росії, а котра наробила стільки розголосу в російській літературній критиці, виходить незабаром на німецькій мові.

*) Див. „Наш Голос“. В. Винниченко — „Про мораль пануючих і про мораль пригноблених“.

ДІЄВІ ОСОВИ:

КОРОЛЬЧУК — робітник-машиніст
КОРОЛЬЧУКОВА — його мати
КАЧУРЕНКО — жандармський вах айстр
ОЛЯ — його дочка
НАТАЛКА — робітниця
ГНАТ
КУЗЬМА } робітники на залізниці
ВАСИЛЬ }
ЛІКАРЬ
ОФІЦІР

РОБІТНИКИ

ДІЯ I.

Залізниця, Зліва — стіна депо з великими дверима, з яких виходять рельси. Задня стіна — краєвид невеликого містечка. Вечір. В містечку видно вогні в деяких хатках. Перед розчиненими дверима на рельсах накладено дошки; деякі з робітників ще носять на купу з депо шматки дерева й заліза.

Г н а т (кладучи з Кузьмою дошку): Ну, й годі! Барикада — перший сорт! Тепер, товариші... Слухайте, товариші!

К у з ь м а (клопотливо): Може б, слухай, той... може б сюда вагонів підтягнути? Парочку вагончиків.. От сюда їх...

Гнат: Не треба... Чекай.

Василь: Кузьма, мовчи! Заткнись, твоє слово потім!

Гнат: Так от, товариші... Тепер, значить, треба держатись. Паровоз наш.. (показує рукою на депо) Але треба його вдержати у себе хоч до ранку...

Голоси: } Вдержимо! Ого!
 } Чорта-з-два дамо!
 } Хай спробують!

Гнат: Чекайте, товариші!... Тут діло треба обдумати. Будь у нас револьверів хоч з двадцять, так і думать нема чого...

Кузьма: (Так же заклопотано) У Задубного б можна взяти, так далеко чорт живе... Як би хтось з хлопців...

Гнат: Чекай, Кузьмо...

Голос: Кузь, помовчи там!

Гнат: Туд, братця, діло не в тому.. Револьвери не штука. Тут без револьверів видержати. От факт! Паровоз ми відвоювали, а далі!...

Василь: А тепер їхати на паровозі в Горохове! Комітет виручить.

Гнат: А як ти поїдеш в Горохове? Хто поведе паровоза? Ти? Вони сукини сини знали кого арештувать. Як ти без машиніста поїдеш?

Голоси: } А Федір Жмаха?
 } А Корольчук?

Гнат: „Жмаха“.. А де Жмаха? Найди його, як він десь третій день п'є.

Голос: А Корольчук?

Деякі поглядають на Олю, яка стоїть спершись на барикаду.

Гнат (неохоче): Корольчук... не годить ся...

Голос: Та чому не годить ся? Найлучший машиніст..

Гнат (сордито): Не годить ся та й годі!

Оля (весело, спокійно): Корольчук, товариші, не за нас.. Він не поїде...

Гнат: Ну, та що там!.. Треба Жмаху шукать. Хай хто небудь поїде в Капустяне, він, мабуть, у свого тестя п'є

Василь: Я поїду! Я його хоч мертвого, а приведу!

Кузьма: Як буде упиратись, скажи, що той.. що не можна так.. Тут уся, сказать, держава, увесь робочий клас, а він сволоч, п'є, По всій Росії забастовка, а ми піддамося? Того не буде!.. Хай їде..

Гнат: Ех, шкода, — Склярєнка забрали! Той би без рельсів пробрався в Горохове., Ну, та що.

Василь: А ну, тихо! (Прислухається до станції).

Всі озирються і дивляться.

Гнат: Ні, нічого.. Вони не можуть так хутко. Не раніше, як на ранок збере. Ех, як би до ранку Жмаху знайти. Катай зараз, Василю. Чекай.. А ми, товариші., Хай кождий їде до дому.. Стерегти паровоза будемо по черзі. Як що трапиться, щоб всі сюда бігли. Не давать їм паровоза! Вони хотять у губернію поїхать і привезти нам салдатів? Ну, сього не буде!

Голоси: { Не дасть! Ні за що!
З якої речі?
Наш паровоз! Революційний!

Гнат: Хай приводять жандарми стражників, все одно! Не піддаватись!

Василь: Убить старого жандарма, щоб не..

Гнат (змішано і строго на його): Ну, ти з яким поменьше..

Всі дивляться на Олю.

Оля: (сміючись до Василя): Нічого, товаришу. Старий жандарм вже давно не батько мені.. Тільки я думаю, що вбивать не треба.

Голоси: { Розуміється, не треба
От ще сказав!

Оля: Чекайте, товариші.. Не через те я кажу, що він мій батько, а тому, що то не допоможе. Ну, уб'єм одного, а дадуть другого...

Голос: Звичайно.

Оля: Нам треба, щоб ми самі видержали... А держатись нам трудно... Жандармам і начальству можна держатись, бо вони мають гроші, їм хоч рік буде стоять залізниця, нічого, а нам трудно. От вони тепер поїхали по селах збирать на нас усіх сільських поліцаїв... Вранці вони, може вже будуть тут. Що нам робить?

Голоси: { Не давать та й годі!
Хай ідуть! Хай вбивають.
Не даваться!

Оля: Товариші.. Товариші.. Чекайте. „Не даваться“. Ну, вони заберуть паровоз і поїдуть в губернію. А з губернії привезуть салдатів і всіх нас арештують або перестріляють, як було на Болоховій. Нам, щоб там не було, треба звязатись з нашими товаришами на Гороховім. Там нам дадуть грошей, зброї і ми зможемо хоч ще з місяць страйкувати. А як не встигнемо до ранку виїхати і як прийдуть жандарми з поліцією, то... віддять їм паровоза.

Голоси: { Як? З якої річі?
Як віддять?
Ну, як же це? Ні за що!

Оля: Чекайте! Битись з ними ми не можемо. У нас усього два револьвери і одна рушниця. Що ми зробимо? Чекайте, товариші! Хай беруть паровоз. Тільки вони на йому не поїдуть. Ми його попсуємо..

Гнат: А як не встигнемо попсувати?

Оля: Попсуєм рельси. *)

Гнат: А як і те не встигнемо?

Оля: Ну, так що ж буде доброго, як ми

*) шини.

станемо тут і безоружні будемо не давати паровоза?

Гнат: А, от-тут і єсть. Що? Чорт його зна.. Помрем всі і кінець. Хай стріляють. Все одно, вони нас по одному переловлять.

Кузьма: Ех, як би можна було по телеграфу в Горохове..

Голоси: { Е, в Горохове!
А як вони по телеграфу в губернію дадуть знати!

Гнат: Ну, то як, товариші? Давать без бою паровоз, чи ні? Для якого ж біса ми його сюди таскали?

Оля: Треба Жмаху знайти!

Голос: А Корольчук? Чого його не можна? Що він жандармам передав ся, чи що?

Оля: Корольчук жандармам не передав ся, а тільки не схоче.. А проте поговорить з ним.

Гнат: Поговорити можна.. Ну, Василю, катай у весь дух в Капустяне за Жмахою! А ви, товариші, по хатах. Як буде, побачимо.. Ми тут застаєм ся стерегти, — я, Кузьма й товаришка Оля. А потім о дванадцятій годині слідуючі.. Щоб не забули.

Голоси: { Ну, ще чого скажеш!
Не забудемо!
А як що, — давайте знати!

Гнат: Добре. Ну, йдіть. Та підіть по всіх товаришах, поговорить, щоб не падали духом!

Голоси: { Добре! Бувайте здорові!
Добраніч!
Щасливо!

Гнат (Василю): А Жмаху просто сюди vedi. Ми тут будемо всю ніч, до дому не підемо.

Василь: Добре! Бувайте:

Гнат і Оля: Щасливо!

Оля: Трошки холодно. Треба погрітись (Ходить хутко по сцені).

Гнат: Вечері холодні поставали. (До Кузьми).
У тебе ж заряджений револьвер?

Кузьма: Ну, от... А що ж би я його так держав?

Оля: Піду, обійду кругом депо. (Іде вліво.)

Гнат: (По паузі) Що, Кузьмо, хотів би ти собі таку жінку? Га?

Кузьма: Е!.. З неї жінка.. Яка з неї жінка?

Гнат: Що? Не подобається?

Кузьма: Чого не подобається?... Тільки жінка.. Що то за жінка, як вона вроді хлопця з револьверами ходить.

Гнат: Ха ха-ха! А тобі б, щоб з макогоном?..

Кузьма: Та вже більше випадає з макогоном... Що там у їх вийшло з Корольчуком?

Гнат: (Робить цигарку) Не знаю.

Кузьма: (Цікаво) Е, знаєш... Що? Посварились? Чого Корольчук не хоче їхати?

Гнат: Не знаю. Не хоче та й годі.

Кузьма: Що ж він за жандарів чи що?

Гнат: Не знаю, кажу тобі.

Кузьма: Брешеш, ти ж його приятель...

Гнат: Посварились того, що й йому хочеться, щоб вона ходила з макогоном, а не з револьвером.

Кузьма: Аа...

Гнат: „Аа“.. Розумний, правда?

Кузьма: Та що ж?.. Тільки.. Ну, нехай собі там з нею, а чого ж він нас дураєть ся?

Гнат: А от піди, спитай його. Він цілий рік за нею ходив, от мав макогона їй в руки дати, а тут ми. револьвера їй.. Досадно.. А як арештують її, то й зовсім пропала.

Кузьма: Що ж вона його не любить хіба?

Гнат: Чого так?

Кузьма: Та чого. Як би любила, не покинулаб..

Гнат: Ех, ти! (Насува йому шапку на лоба-

Як би ще тебе так хто любив, як вона його любить...

Кузьма: А чого ж той... чого ж вона не хоче так, як він каже?

Гнат: Е, відчепись.. Ходім і ми, — холодно.. (Іде за депо, за ним Кузьма, наперед зачинивши двері)

Якийсь час нема нікого.

Виходить Корольчук, за ним Наталка.

Корольчук: (спиняючись) Ну, чого тобі хочеться, кажи прямо?

Наталка (мовчить, потушившись, мнену руками хустку.)

Корольчук: Ну, Наталко? Мені ніколи.

Наталка (Тихо, не підводячи голови): Не їдь у Горохове.. Не ходи сюди.

Корольчук: Знов! А, тобі кажу, що від цього?

Наталка: (мовчить.)

Корольчук: Ну?

Наталка: Тебе арештують або... уб'ють.

Корольчук: Ну, так що? Яке тобі діло? (Нат. мовчить) Ніхто мене не арештує і не вб'є. Іди до дому, прощай, у мене справа тут є.

Наталка: Оля тебе не любить.

Корольчук: А тобі яке діло? Ну, не любить, то що з того? Ну, чого ж мовчиш? Ти мені се хотіла сказати? Ну, я знаю. А що далі? Щоб я тебе полюбив? Не люблю й не полюблю. Ну?

Наталка мовчить, потім помало мовчки повертається і йде навад.

Корольчук іде до депо, хмуро роздивляється навкруги.

Виходить Оля.

Оля (Весело): А! Добри вечір! Чого ж сам прийшов?

Корольчук: А з ким же ще?

Оля: Ну, хоч би з моїм татом та з десятком поліцаїв.

Корольчук: Ти знаєш, що ти говориш?

Оля: А що ж тут такого надзвичайного?

Корольчук: Я прийшов не лаяти ся з тобою, а побалакать... Там (хата на станцію) за стражниками поїхали.

Оля: Знаємо й чекаємо їх.

Корольчук: Вас усіх розгонять і зберуть паровоз.

Оля: А ти їм допоможеш, правда?

Корольчук: (По паузі) Так от я прийшов сказати тобі: — хочеш, я поїду на паровозі в Горохове..

Оля: (Робить здивовано-радісний рух.)

Корольчук: Але з умовою.

Оля: (Осідаючи) Ага!.

Корольчук: (По паузі) Щоб ти зразу ж повінчалась зо мною й не мішалась до революції.

Оля: Так. Ну, так я не хочу. Можеш не їхати.

Корольчук: Ага! Так я й знав.

Оля: На що ж питає, як знав. (Смієть ся.)

Корольчук: Дурний. А дурний завжди вірить усім.

Оля: Що ж ти вірив, що я згожу ся?

Корольчук: Я вірив, що ти справді любиш мене.

Оля: Може й люблю, а, може, й ні. Такого, який товаришів покидає для своєї втіхи, такого не люблю.

Корольчук: Яка ж моя втіха?! Що ти плетеш? Що ти справді? Яка втіха?

Оля: А така, що ти... А, Остапе, що двадцятий раз про те саме говорити. Годі. Не покину я товаришів і кінець. Ти можеш, — кидай.

Корольчук: А ти для своєї втіхи не жертвуєш інтересами товаришів?

Оля: Як саме?!

Корольчук: А так. Щоб не вийти за мене, ти не хочеш їхати зо мною в Горохове, а, значить, допомогти товаришам.

Оля: Так ти так мене хочеш взяти? Силюю? Примусом?

Корольчук: Як би не було, а ти хочеш так допомогти товаришам? Га?

Оля: Ні!

Корольчук: Ага! Ну, то так ти мене любиш.

Оля: Не люблю я тебе! Зовсім не люблю, ніколи не любила і не буду любити. Іди звідси... Іди до жандармів!

Виходить Кузьма й Гнат.

Гнат: А! Здоров... Ну, що?.. (Ніяково дивить ся на обох.)

Корольчук: Здоров...

Гнат: (До Корольчука) А паровоз тут! (Хитає на депо.)

Корольчук: Знаю. Відберуть все одно..

Гнат: Ну, хто його зна. Може, хочеш проїхатись в Горохове?

Оля: Він в губерню поїде.

Корольчук: У вас же Жмаха єсть.

Гнат: Жмаха. Чорт його зна, де той Жмаха. А то б, може, поїхав би, га? Виручити.

Корольчук: Не поїду.

Кузьма: Сидво, товаришу. Не годить ся так..

Корольчук: Кому годить ся, а кому й ні. (До Олі) А що до губернії, то... лучше б таких слів не говорить..

Вбігає Василь, задиханий.

Василь: Пропало діло! Ху! Жмаху арештували... Вже третій день в Капустянім... Тесть приїхав...

Гнат: Та не може бути?! Ну, пропало...

Оля: Та-а-ак...

Кузьма: Ах, ти ж Господи! Що ж тепер?

Василь: Там хлопці хвилюють ся... Хотять іти в Капустяне й силою визволить Жмаху... Дурниця, — нічого не вийде.. Там стражники стережуть... Не можна одговорить.. Іди, Гнате, щось скажи їм... Швидко.. Вони хотять зараз іти.

Гнат: Ех, пропало діло! Що ж тепер! Остап!..

Корольчук: Ну?

Гнат: Рішай.

Корольчук: (На Олю) Хай вона рішає.

Гнат: Товаришка Оля?!

Оля: Я??

Корольчук: Ти.

Оля: (До Гната і Василя) Знаєте, що він хоче від мене? Щоб я їхала з ним у Горохове, повинчалась і покинула революцію. Тільки з такою умовою він поїде. М жу я так зробити?

Гнат: (Розводить руками) Ну, знаєш... А просто для діла, для нас не хочеш зробити?

Корольчук: Ви в мене одняли моє щасте та щоб я його своїми руками ще й засипав? Ну, цього вже я не зроблю. Верніть моє, я дам ваше..

Оля: Та я ж тебе возненавижу, як червиву собаку! Чого ти хочеш?

Корольчук: То правда?

Оля: Як правда то, що я б тебе зараз своїми руками розірвала!

Василь: Хто там? (Вдивляє ся на право).

Виходять Корольчукова і Наталка.

Оля: О! Ось іде підходяща до тебе..

Корольчукова: (З плачем біжить до Остапа, припада до його, голосить:) Остапochку, сину мій, єдиний.. На віщо ж ти? Ой, Боже ж мій!, На кого ж ти мене стару...

Корольчук: Та що таке? Що вам, маме? Та годі. Що таке? Що стало ся?

Корольчукова: Не кидай же, не кидай мене..

Корольчук: Та хто кида? Що з вами? Чого ви прийшли сюди? (До Наталки) Що там таке?

Наталка: Вони почули, що ти хочеш їхать у Герохове на паровозі..

Корольчук: Що за дурниці! Заспокойтесь, мамо. Нікуди я не їду й не поїду. Ідїть до дому.

Корольчукова: Ходім, разом..

Корольчук: Та кажу ж вам, що нікуди не поїду. (До Наталки) Не гарн так робити. Одведи матір до дому. Ідїть, мамо, присягаюсь вам, що зараз прийду до дому і нікуди не поїду. У мене тут діло єсть. Ідїть.

Корольчукова: (до Олі) Я вас прохаю Олю, пожалійте стару матір. Один він у мене. Не посилайте його нікуди.

Оля: Не бійтесь, Ганно Олексівно, не пошлем. Ідїть спокійно до дому.

Корольчукова: Господи, Господи! Що ви затїяли, що ви затїяли. Олю, верніть ся до дому.

Оля: Нічого, Ганно Олексівно. За мене не бійте ся. А самі лучче йдїть до дому, а то ще побачать вас тут та подумаютъ, що й ви з нами, Он, здаєть ся, вже хтось їде сюди од станції..

Всі озирають ся.

Василь: Жандарми.. Офіцер і..

Оля: І мій татко.. (До Корольчукової) Ось і сам тато сюди йде.

Василь: Але без стражників!

Оля: (до Гната й Кузьми) Товариші! Тікайте звідци. Швидче.. Щоб не бачили вас, а то.. Краще сховайтесь.. або просто до дому йдїть..

Гнат: Та що ви! Куди до дому?!

Оля: Ну, все одно пропало. А то ще заберуть.

Гнат: А ви?

Оля: Мене все одно знають. Я хочу послухати, щ) вони казатимуть, а потім і я прийду. Прийду до вас, Гвате. Тікайте, швидче.

Кузьма: Та що ж? Ходім.. Василю, ходім...

Гнат: А вони арештують вас?

Оля: Ну, в двох не посміють. А це що? (Показує револьвер).

Корольчукова: Ох, Боже наш, що ж це таке? На рідного батька? Сину, ходім звідци, а то на нас подумують. Сину, ходім!

Корольчук: Ідіть, мамо, я зараз прийду. (Строго до Наталки) Наталко, іди з ними.

Наталка: Ході́мте, Ганно Олексієвно (Бере й силою веде в бік).

Корольчукова: (Озираючись) Сину, я тебе прошу, ради всього святого.. Сину!

Корольчук: Та добре... Ідіть швидче.

Гнат: (До Кузьми.) Може, не йти нам?

Оля: Та чого ж ви тут будете? Яка користь? Вас тільки знатимуть і завтра заберуть. Ну, і що з того? Все одно пропало. Жмаху забрали, нема кому їхати. Ідіть же, ради Бога! Швидче!

Гнат: Ех! Ну, приходьте зараз до мене..

Оля: Прийду. Ідіть.

Василь: А знаєте що? Хто його зна, чого їм треба. Хай Гнат біжить до хлопців, а ми з Кузьмою сховаємось тут за депо. Як щось там таке буде., ми й вискочимо. Давай твій револьвер. А сам біжи.

Оля: Ну, хай так. Тільки швидче. Вже близько.

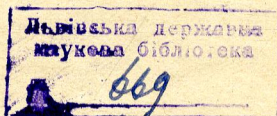
Гнат: То правда. На. (Дає револьвер.) Так до мене?

Оля: До вас.

Гнат: (До Корольчука.) Остапе!.. Не поїдеш?

Корольчук: Ні.

Всі трое зникають.

Оля: (Весь час позираючи до станції) Ну, чого ж ти zostав ся? Ще подумаютъ, що й ти з нами. Тікай.

Корольчук: Кращеб ти тікала. Іди лучче, Олю, до дому.. Подумай сама, що ти робяш. Чи це личить тобі... Ну, хай ми, мужчини, робітники.. Іди до дому і я тоді куди хочеш поїду, піду.. Віриш? Бу, говори!

Оля: Я вже тобі говорила. Пізно. Ось уже вони. Приходь до Гната Приїдеш?

Корольчук: Не знаю.

Виходить Офіцер і Качуренко.

Офіцер: (До Олі, прикладаючи руку до кашкета) Добрий вечір.

Оля: (Не відповідає, мовчки посміхається).

Качуренко: (Грізно.) Тобі кажуть „добрий вечір“!

Офіцер: Тихо, тихо, Качуренко (До Корольчука.) Ви теж брали участь в крадіжці паровоза?

Корольчук: Ні в яких крадіжках я не брав участі.

Качуренко: (До Олі) Іди зараз до дому!

Оля: Це куди „до дому“ — в тюрму? Дякую, я ще не хочу.

Качуренко: (Ступаючи до неї.) Мовчать! Як ти смієш мені так говорити!

Офіцер: Тихо, тихо, Качуренку..

Качуренко: Забірайсь, кажу, зараз до дому!

Офіцер: (До Олі.) Ніхто вас в тюрму не хоче брати. Даю вам слово офіцера, що нічого вам не буде. Ради вашого батька.

Качуренко: Я тобі кажу, іди до дому. Зараз тут буде поліція.

Оля: Мій дім — тут. Я вам сказала раз: я з жандармом жити не буду.

Качуренко: Чого ж ти хочеш? Чого ти

хочеш, повіє? Щоб я тебе своїми руками пристрілив, як собаку?! Що! кажи мені зараз!

Оля: Стріляйте.

Качуренко: Іди до дому!

Оля: Я до дому піду, тільки до свого.

Качуренко: Ні, ти підеш до батьківського дому!

Оля: Ні, не піду.

Качуренко: Ти підеш, говорю до дому!

Оля: Ні, не піду

Качуренко: Так я тебе в тюрму одправляю. Я арештую тебе! (Вийма револьвер.) Іди за нами

Оля: Ні, не піду.

Качуренко: (Люто) Іди!! (Ступа но неї.)

Оля: (Вийма револьвер.) У мене є теж револьвер.

Качуренко: Ах, так ти на батька?! Н на, (Цілить ся і стріляє.)

Оля: (Хапаєть ся за плече і спіраєть ся рукою на баррикаду.)

Офіцер: Качуренко!! (Біжить до того.)

Корольчук: (Стрибає вперед, хапа за горло Качуренка.) Що ти зробив?! (Повертаєть ся до Олі й підхоплює.)

Оля: (Силкуєть ся стояти) Нічого. Дурниця.. (В цей мент вискакують Кузьма й Василь, вона до них.) Нічого, нічого... Поможіть мені.

Качуренко: (Весь осідає й з жахом дивить ся на дочку).

Корольчук: Лікаря!! Беріть, на станцію.. (До Качуренка.) Біжіть за лікарем! Кузьмо.. Василю, за ноги.! Швидче. (До Качуренка.) Та біжіть же!!!

Оля: Нічого, нічого.

Качуренко: (Біжить уперед, за ним несуть Олю.)

ДІЯ II.

Станційна кімната. На право двері на станцію, на ліво в другу кімнату. Просто вікна на залізницю.

На канапі лежить Оля, вона часом стогне, але не приходить до пам'яті.

За канапою недалеко сидить Качуренко. Він згорбив ся, осів, погляд йому несмілий, змучений. Сидить він, схиливши голову на руки. Як Оля застогне, він підіймаєть ся обережно підходить до ліжка й, не сміючи показатись, зазирає з заду. Знов сідає й сидить. Оля стогне, він підходить, боязко дивить ся на неї, потім стає на коліна коло ліжка й тихо цілує її руку.

Весь час за вікнами чути гомін юрби.

Качуренко встає й підходить до вікна. І раз же чути крики обурення і гніву — то його побачили робітники. Він одходить і знов сідає.

Входять Лікар і Корольчук.

Качуренко: (Поспішно встає й мовчки дивить ся на їх, погляд йому той же несмілий і змучений.)

Лікар: Доброго здоров'я.. Що? Не приходила до пам'яті?

Качуренко: Один раз.. Минут на п'ять.. І знов.

Лікар: (До Корольчука.) Що ж? Становище не змінюєть ся. Треба подивитись. (Підходить до Олі й обережно огляда і вислухує її. Оля весь час тихо стогне.)

Качуренко: (Не сміє підійти близько, але з надією й страхом слідкує за всіма рухами лікаря)

Корольчук і Лікар стараються не дивитися йому в очі, коли балакають з ним і, видно, почувують себе з ним тяжко, може, навіть, жаліють.

Корольчук: Ну?.

Лікар: В тому самому стані.. Але все таки трошки гірше. Треба операцію. Куля засіла в легені.

Корольчук: І ви абсолютно не можете?

Лікар: Не можу, голубчику. Рад би душею. Не маю ні інструментів, нічого. Треба з города, з губернії везти оператора... Нічого не робите. І боюсь, і не маю чим. Душею б рад.. І треба спішити..

Корольчук: А її повезти не можна?

Лікар: О Боже, бороні.. Не можна рухати.. Инакше, — ні за що не ручу ся. Треба спокійного. І поспішайте, поспішайте.. За годин вісім девять — ручу ся, а більше..

Качуренко: (хрипло.) Може померти?

Лікар: (силкуючись не дивитися на його.) Померти.. не знаю, але комплікації всякі.. І навіть.. Не смію хогати од вас.., навіть може бути смерть.. Куля засіла в легенях.. Кров просочується.. Одже може.. Ну, словом це річ дуже небезпечна. (До Корольчука.) Треба їхати в губернію.. Скільки годин туди їхати?

Корольчук: (Понуро.) Як добре пустити, то за три години можна бути.

Лікар: От як раз добре: три туди, годину — дві там, три назад.. Вісім — девять годин.. Як раз добре.. Треба їхати. Ви теж страйкуєте?

Корольчук: Страйкую.

Лікар: Ну, що ж.. Попросіть товаришів дозволити вам поїхати в місто за лікарем. Тут нема політики.. Паровоз начальство залізниць дасть. Він, здається, вже навіть готовий стоїть, я бачив.

Корольчук: Готовий. Але начальство хоче разом зо мною послати і... жандарма..

Лікар: (Як і Корольчук весь час мимохіть подивляють ся на Качуренка, а між собою переглядають ся розуміючими поглядами.) Так.. А, може б, на цей раз начальство згодилось пустити вас самого? (До Корольчука.) Як ви думаєте, можна це?

Качуренко: (Хвилюючись.) Не знаю. Трудно.. Тут і так.. арештувать хотіли. Ну, та вже для мене і що так Бог покарав... Але я так кажу Остапу Гавриловичу — хай згожуєть ся.. Хай згожуєть ся.. А я зроблю, щоб не посилали біль ше нікого. Щоб сам Остап Гаврилович поїхав.. Ну, а там уже як Бог дасть.. Як залізниця в руках революціонерів його приймуть.

Лікар: А невідомо в чьїх руках?

Качуренко: Невідомо. Телеграф же по-псовано. Нічого не знаємо. (Глибоко зітхає.) А як в руках начальства, то Остап Гаврилович покаже пакет і... теж буде добре.

Корольчук: А в пакеті що буде написано?

Качуренко: (Озираєть ся, тихо.) Пакет ми підминимо.. Дамо другий. Напишемо, що тут все добре.. І ви привезете тільки лікаря..

Корольчук: (Пильно дивить ся) А то правда?

Качуренко: Господи!.. Правда.

Корольчук: Як же ви підміните.. А підпис офіцера?..

Качуренко: Я вже якимсь зроблю..

Корольчук: Не знаю. (До Лікаря.) А в Гороховім нема лікаря:

Лікар: Нема..

Корольчук: Я це того питаю що в Горохове ближче. За дві години можна.

Лікар: (Поспішно.) Я розумію, я розумію... На жаль нема. Нема там..

Качуренко: Ну, як же ви думаєте?

Корольчук: (Дивить ся на Олю.) Не знаю.. (До Лікаря.) Не можна її привести до пам'яті, щоб вона могла розуміти?

Лікар: Не варто.. Вона тепер ослабла.. Треба ждати коли сама це зможе.. Штучні способи можуть ще більш ослабити серце..

Корольчук: (До Качуренка.) Папери вже готові?

Качуренко: Один готовий.. А я зараз другий зроблю.. Я зараз.. Так ви згожуєтесь?

Корольчук: Я мушу говорити ще з Олею...

Качуренко: Але ж.. Як вона не зможе?

Лікар: В крайньому разі можна зробити так що зможе..

Качуренко: Ну, то робіть, робіть..

Корольчук: Добре. Давайте другий..

Качуренко: Я зараз (поспішно йде в другу кімнату.)

Корольчук: (Тихо.) Я думаю, що він хоче обдурить нас.

Лікар: Як саме? Через що ви так думаєте?

Корольчук: Якось це.. все в їх придумано вже..

Лікар: Ну, він мусів думати про це.

Корольчук: Так, але.. Як же підпис офіцера? Я знаю, що офіцер неодмінно хоче привезти з губернії салдатів. Бо вони довге не продержать ся.. Робітники можуть добути.. сил і всіх їх перевішати.

Лікар: То правда.

Корольчук: А потім така річ. Він це при вас сказав. Як викриєть ся, що він обдурив, ви ж можете показати на його.. Тай й, взагалі, такі речі не говорять ся при свідках. А він навіть і не подумав про це. Наче зарані знає, що за те йому нічого не буде..

Лікар: То правда. Але, чекайте. Ви ж про-

читаєте і той другий папер? Раз там не буде нічого такого, то чого ж вам?

Корольчук: Ну, хто його зна. Може, вони наготовили два папера і в другому якимсь тайним, жандармським шифром написано, те саме, що й в першому? Як ви знаєте? Що робить?.. А я не можу привезти салдатів! Цього я не можу!... Але ж як бути, як бути? Невже ви не можете?!

Лікар: Не можу.. Не маю інструментів. Ви ж знаєте я тут часово.. Ах, яке становище! Але не може бути! Він не обдурює вас..

Корольчук: (Рішуче махає рукою.) Ну, все одно, їду, хай що буде то буде. Їду.

Лікар: Їдете? Ну, бажаю вам успіху і щасливо вернутись.. Тільки не баріть ся і все буде добре.. До побачення! (Стискає руку м виходить.)

Корольчук: Дякую вам дуже.. До побачення.

Ходить по хаті, зупиняється перед Олю й прислухався;
тихо кличе:

— Олю!... Олю!...

Лікар: (Входячи.) Я забув.. Як треба буде мене, посилайте до Новікова, я буде в його. А це ось вам пляшечка.. давайте нюхати, — може, це зможе її привести трошки до пам'яті. Але не треба багато. Як не помагає, лишіть..

Корольчук: Дякую..

Лікар: Тільки не багато. Бувайте здорові. (Виходить.)

Корольчук: Добре.. (Підходить знов до Олі й обережно дає їй нюхати з пляшечки.)

Оля: (Якийсь час стогне, затихає, крутить головою й розплющує очі. Слабо питає:) А я все лежу?

Корольчук: Нічого, нічого, скоро встанеш.. Ось.. прийде лікар і нічого...

Оля: (Ледве посміхаючись.) Сил не має.. А як там?. (Хита головою на залізницю.)

Корольчук: Нічого.. Робітники з самого ранку стоять.. Все про твоє здоров'я питають..

Оля: А паровоз?

Корольчук: Паровоз.. у начальства.. Тут, знаєш, Олю.. Тобі треба операцію робити.

Оля: Робіть...

Корольчук: Але цей лікар не може.. Треба з губернії.

Оля: Ти хочеш їхати в губерню?

Корольчук: Начальство дає паровоз, щоб я поїхав.

Оля: І привезеш салдатів?

Корольчук: Як залізниця в руках революціонерів, то цього не буде..

Оля: А як в руках началь.. Ох!

Корольчук: Що тобі?

Оля: Нічого.. На віщо ти повісив те жовте?

Корольчук: Яке жовте? Де?

Оля: Тут, на цьому дереві. Не треба..

Корольчук: Ніякого дерева немає.. Олю! Нема голубко, дерева..

Оля: Ох, я не можу.. Прожени їх. Прожени!.. Вона ж мені на груди.. Я не можу!.

Корольчук: Олю!.. Олю!..

Оля: (Оля стогне і знов лежить непритомна.)

Корольчук: Олю!.. Олю!.. (Дає нюхати пляшечку, але Оля не приходить до себе. Він безсило сідає й з одчаєм дивиться на неї.. Потім рішучо встає й хоче вийти.)

Входить Гнат.

Гнат: (Шопотом.) Ну, як? Лучче? Ні?

Корольчук: Гірше. Треба операцію робити.

Гнат: Таки треба?

Корольчук: Инакше помре. Я їду в губерню за оператором.

Гнат: (Мовчить, потім.) Так. Значить, привезеш салдатів..

Корольчук: Залізниця в руках робітників.

Гнат: Ні. В начальства. Це відомо напевне.

Корольчук: Напевне?

Гнат: Напевне. Приїхав Карпо, сам бачив. Скрізь салдати. Розсилають по різних станціях. Як поїдеш і сюди пошлють.

Корольчук: Старий хоче підмінити папер, щоб не посилали сюди, ніби тут спокійно.

Гнат: Як? Старий за нас?

Корольчук: (Не дивить ся на нього.) Цілком. Він обмане сфідера, я приведу лікаря і більше нічого. Начальство пропустить паровоз..

Гнат: (Радісно.) От так історія! Та їдь коли так! Аби спасти Олю.. (Тихо.) Вона чує?

Корольчук: Ні.. Але треба робочим сказати. Щоб вони не думали, що я їду за салдатами.

Гнат: Так ходім, поговорим. А там може як небудь і паровоз. Ех, все одно, аби Оля видужала.. Знаєш, скажу старому, щоб краще на двір не виходив.. Хлопці так хвилюють ся, що може вийти чорзнащо. Хай краще сидить в хаті, поки вяснить ся..

Корольчук: Та він і сам знає. Ну, ходім..

Гнат: Ходім. Хлопцям поки що не треба казати, що він до нас переходить?

Корольчук: Ні, ні, не треба, хай потім, як операція пройде.

Гнат: Добре.

(Виходять обое.)

Якийсь час нема нікого. Оля стогне й непокійно рухаєть ся. Входить Качуренко з пакетами в руках, озираєть ся.

Підходить до Олі, гукає, та не чує.

З надвору входить Офіцер.

Качуренко: А, добре, що ви прийшли
Офіцер: Ну, що? Краще їй?

Качуренко: Ні, не лучче.

Офіцер: Значить, операцію таки треба?

Качуренко: Треба.

Офіцер: Ага! Ну, а Корольчук як? (Хита на Олю, тихіше:) Вона чує?

Качуренко: Ні, нічого не чує... Корольчук згожується, але так, як я й казав, щоб підминить пакет.

Офіцер: Так. Значить, і він з ними? Добре, потім порахуємось.. І поїде сьогодні. зараз? Я його бачив, він там щось з робітниками говорить!

Качуренко: Радить ся з ними.

Офіцер: Слухай, Качуренко, я боюсь, що він як небудь помітить. Там той значок.. Не треба було.

Качуренко: Нічого. не помітить.. Куди йому. Він цілком вірить.. Хай тільки їде, а назад може й не вертатись. Лікар і без його приїде.

Офіцер: Треба поцсувати путь на Горохове. Сьогодні в ночі неодмінно хай підуть і поцсують. З Горохового можуть наїхати.

Качуренко: Ну, то пошліть.

Офіцер: Зараз піду скажу (Дивить ся в вікно.) Ач, сволеч, зібрались. Нехай, нехай. Ти краще не виходь.. Чуєш? Мене вони милостиво пропускають. Нічого, я їм покажу милость. Ну, я йду. Приходь сказати, як Корольчук виїжджати ме. Чуєш?

Качуренко: Слухаю. (Офіцер виходить.)

Качуренко сам, підходить знов до Олі, дивить ся на неї, тихо цілує й іде в другу хату.

Якийсь час нема нікого. Оля щось бурмоче, ворочається, стогне.

Входить з надвору Корольчукова і Наталка.

Корольчукова: (Підходить до Олі, дивить ся й починає тихенько плакати.) Відна моя ясочко.. Покалічили нещасну..

Наталка: (Хмуро дивить ся на Олю.) Що ж це нема нікого?

Корольчукова: Покинув її.. робітники йому потрібні. Голубонько, ранена.. (Схлипує.)

Наталка: (Іде до вікна, дивить ся, живо) А дивить ся, — робочі побігли до паровоза.. Мабуть, Остап зараз поїде. Це він у Горохове!

Корольчукова: (Швидкопідходячи.) Як у Горохове? Та стражники ж стережуть паровоз.. (Дивлять ся обидві в вікно.) І офіцер з ними. Що ж то, Боже мій?. Куди ж то він зібрав ся?

Наталка: Мені казав Федір, що Остап хоче їхати в Горохове..

Корольчукова: У Горохове?.. Та значить, знов мене кидає? А Оля?. Він же казав, що в губерню по лікаря поїде.. Та чи єсть же в його серце?! Що ж він собі думає! Вона ж помре!

Наталка: А як поїде в губерню, то сюди пришлють салдатів і всіх постріляють як в Болоховім.

Корольчукова: Та так їм і треба. Хай не бунтують. Ач, взяли собі моду!..

Наталка: Бунтують, бо по всій Ресії бунтують, свободи хочать..

Корольчукова: Якої їм ще свободи? Що, їх держать? Чого їм треба?

Наталка: Усі бунтують. А як Остап піде проти всіх, то.. це негарно для його буде. Це — сором..

Корольчукова: Оце маєш! Що ж, значить, хай кида мене. її (кива на Олю) та їде в Горохове?

Наталка: А хіба лучче буде, як він візьме на свою душу сором..

Корольчукова: А, одчепись ти од мене! Так і ти така?.. А ти ж учора що говорила?.. Не хочу я тебе слухать.. І не смій йому таких слів говорить..

Входить Корольчук.

Корольчукова: (До його.) Так ти їдеш в Горохове? Ти знов? Чи ти маєш хоч крихти жалости в грудях? Га? Та зглянься хоч на бідну дівчину (на Олю) як на матір не вважаєш...

Корольчук: (Здивовано.) Та звідки ви взяли, що я їду в Горохове? Що вам Бог дав?

Корольчукова: Усі говорять. Всі пальцями показують на такого сина, що кидає матір.

Корольчук: Ідїть лучче, мамо, до дому, мені ніколи. Я їду зараз в губерню по лікаря. Ідїть, зараз сюди прийде лікар, мені треба з Олею тут де що..

Наталка: Так ти їдеш не в Горохове?

Корольчук: (Сердато.) Та ні, — кажу ж .!

Наталка: Привезеш салдатів, значить?

Корольчук: (Здивовано.) І ти про салдатів?

Наталка: Хіба я не така ж, як усі?

Корольчук: (Пильно дивиться на неї.) А що ж мені треба робити? Чого б ти хотїла? Щоб я не їхав?

Наталка: Щоб не привозив салдатів.

Корольчук: (На Олю.) А вона? Ти про неї думаєш?

Наталка: (Потуплено.) Вона одна, а нас сотні. Нас постріляють.

Корольчук: (Посміхнувшись.) Ага! Яка стала жалістлива.. А вчора не така була.. Ну, так я тільки лікаря привезу.. Ну, годї. Мамо, ідїть до дому, я не їду в Горохове. Само начальство дає паровоза. Чого вам ще? Прощай, Наталко, мені нема часу.

Корольчукова: А коли ж ти вернешся

Корольчук: Сьогодні в вечері.. Ідїть, дїть..

Корольчукова: (Обніма.) Ну, Боже ж

тобі поможи. Спасибі, синку, що не слухавш всяких дурисвітів. Хай тобі Бог помагає. (Загляда до Олі, сумно хита головою й виходить, одвернувшись од Наталки.)

Наталка: (Стоїть якийсь час з потупленою головою, потім раптом гірко плаче, закриваєть ся руками й хутко виходить.)

Корольчук: (здивовано й хмуро дивить ся їй в слід. Потім підходить до Олі й тоскно приглядаєть ся. Далі згадує щось, підходить до дверей другой хати й стукає.)

Виходить Качуренко.

Корольчук: Ну, як пакети? Є?

Качуренко: Зараз, зараз.. Ось допишу одне слово. А що вже поговорили?

Корольчук: Поговорив

Качуренко: Ну, як? Згожують ся?

Корольчук: Згожують ся. Тільки. (Мнеть ся.) тільки боять ся. що з губернії пришлють сюди кого небудь. Щоб ніхто крім мене не їхав. А на пакет мусять подивитись представники од робітників.

Качуренко: Та добре, добре.. Поїдете самі.. А пакет я зараз.. Дописати одне слово..

Корольчук: То пишіть швидче..

Качуренко: Одна минута.. (Зникає.)

Входять Гнат і Кузьма.

Гнат: Ну, що?

Корольчук: (Тихо.) Зараз пакети дасть.

Кузьма: (Заклопотано.) А.. той, а вони ж по формі будуть?

Гнат: Ну, розумієть ся. Що ж ти думаєш, він не знає форми? Слава Богу, посивів на цьому.. (Підходить до Олі.) Ех!.. Нуу старий катюго! (Грозить ся кулаком до дверей.) Твое щастя, що ми безсильні.. Я б тобі показав.

Корольчук: Він і так покараний.. Дивитись на його жалко..

Гнат: Жалко.. Стерво старе..

Корольчук: Тш!

Виходить Качуренко з паперами в руках. Хитає головою Кузьмі й Гнатові подає папери Корольчукові; бо-язко озираючись, говорить до Гната і Кузьми:

— Заступіть, щоб хто не побачив.. Ось це один.. о.. бачите.. підпис. Тут ось написано. О.. ну, це формальність, а ось тут.. „прошу прислати військової допомоги.. Станція в руках революціонерів.“ ну і так далі.. Це один.. А ось другий.. Підпис той самий.. Бачите? Цілком той самий..

Кузьма: Чекайте. А ну дайте, я подивлюсь.

Гнат: Та ну, що там дивитись, той самий..

Кузьма: Та треба ж.. Не можна так..

Качуренко: Прошу, прошу.. Ось звіряйте. Ну?

Кузьма: (Пильно роздивляється) Так.. Той самий.. А що написано в цьому?

Качуренко: Читайте... „Станція в наших руках.. Трапився випадок. Прошу прислати досвідченого хірурга“. Читайте самі. Нічого нема. Будьте спокійні..

Гнат: Все добре!.. Ну, чудесно. Можна їхати.

Кузьма: А ну, дайте мені ще.

Корольчук: Ах, товаришу, нема часу!..

Гнат: Кузьмо, ну тебе к чорту! Ти тільки час однімаєш. Чого тобі ще треба?

Кузьма: Та я хочу подивитись ще.. Не можна ж так.. Треба щоб усе було як той.. як слід. Печаті, наприклад.. Як нема печаті то й не годить ся.

Качуренко: (З слабкою посмішкою.) Це не прокламація.. Нате дивіть ся.. (Подає.)

Кузьма: Я знаю, що не прокламація а все ж таки.. (Розглядає, придивляється.)

Гнат: (Нетерпляче.) Ну, годі.. Мороку взяв з собою.. Буде, кажу, часу нема.. Чуєш, Кузьмо, давай, треба запечатувати.

Кузьма: (Помалу вертає, мовчить)

Качуренко: Ну, так я цей рву. (Рве перший.) А цей.. ось.. (Показує.) даю вам. Ось в конверт.. (Запечатувє.) І от.. Можна їхати.. (Дає Корольчукові.)

Корольчук: (Хова в кишеню пакет.) Так.. Що ж це лікарів немає?

Качуренко: (Тривожно.) А на що вам лікар? Може, що з Олею?

Всі дивлять на Олю.

Корольчук: Ні, кїчого.. А треба б.. Я хочу поговорити ще з Олею..

Качуренко: Та на віщо вам? Ідьте швидче.

Корольчук: Ні, не можу. Я мушу з нею поговорити.. Це недовго.. Зараз прийде лікар, він її приведе до пам'яті. Це п'ять — десять хвилин..

Кузьма: (Хмуро до Корольчука.) Нам треба б ще поговорити.

Корольчук: Про віщо ще?

Кузьма: Так.. Про деякі справи..

Гнат: А, покинь, Кузьмо, надокучив ти з своїми балачками.

Кузьма: А ти мовчи.. Я маю справу, от і все.. Не можна так..

Качуренко: Ну, говоріть, я вийду..

Кузьма: Ми вас тоді покличемо, як можна буде.

Качуренко: Добре, добре (виходить.)

Гнат: (Стискує плечима.)

Кузьма: (Шопотом до Корольчука.) А ну, дай сюди пакет.

Гнат: (Обурено.) Кузьма! Ну, що це за нещастя, справді!

Корольчук: На віщо?

Кузьма: Дай, я ще подивлюсь.. Там щось таке.. Щось не той. Дай.

Гнат: Ну, що ти будеш з ним робить?!

Корольчук: Та він уже запечатаний, не можна розпечатувати.

Кузьма: Нічого.. Дай.. Я там щось бачив..

Щось не те.. Не можна ж так.. А як вони щось написали шифром?. Як можна так..

Корольчук: (Вийма пакет.) Ну, я не знаю.

Гнат: Та що ти там бачив?

Кузьма: Там якась така закарлючка єсть..

Дай сюди.. (Бере пакет, озираєть ся на двері й розриває. Розгорта папер і показує:) О.. бачите? Що воно таке? Для чого?

Всі розглядають.

Гнат: Так собі.. Просто карлючка та й годі..

Кузьма: Е, карлючка. А ти знаєш, що вона значить?.. Жандарми, з ними треба той.. А ну якби пригріти на вогні.. Може вони тут хімічно написали? Га?

Корольчук: Ну, що ти, як же грить, по-сусуєть ся..

Гнат: Хм!. А, може, справді, чорт їх знає.. Давай лампу.. Неси сюди.. (Біжить до столу, світить лампу.)

Всі озирають ся на двері. Заступають собою лампу, Кузьма гріє папер. Всі напружено вдивляють ся.

Кузьма: Єсть! О!

Гнат: Тш! Тихо.. Справді.. О, падлюки! Грій, грій.. Сюди.. Читай.. „мушу посилати“... Грій тут. Пересунь Грій більше.. Тепер уже нема чого.. Ах, падлюки!! „Салдатів... мушу по... посилати... бунтовщики“..

Кузьма: (Читає.) „Роту салдатів, машиниста держати під доглядом, але не показувати йому того“... Ну?..

Корольчук: (Читає, потім викидає папер, мене його і засуває в кишеню. Рішуче, люто.) Ну, коли ви так! Добре. Я вам покажу!. Я вам покажу!

Гнат: А старий?! А старий?!

Корольчук: Тихо.. Не треба показувати, Чекайте.. Як же тепер? Давайте якось обговоримо.. (Забуває свої слова й прудко ходить по хаті.) Ах, ви ж падлюки! Ах, ви ж падлюки.. Нну! (Зупиняється.) Що ж робити?!

Кузьма: От вам!. Я дивлюсь, що там якась закарлючка..

Гнат: Та годі, Кузьма, ну, добре, знаємо.. Що робить тепер? хати не можна. Що ж привезти їм салдатів..

Корольчук: О, чорта з два! О, цього вони не діждуться, я йому старому душогубові покажу салдатів, я йому покажу, я його на вогні по шматку буду пекти.. Бережись ти, кате! (Грозить кулаком.)

Гнат: Але як же бути? Як з Олею? Га?..

Корольчук: (Осідває) Не знаю.

Гнат: Невже цей лікар не може.. нічого допомогти?

Корольчук: Не може, проклятий! Не може.. Що ж робить? Вона ж помре! Помре, Гнате.

Гнат: Ах, ви ж ссукни ссини!

Кузьма: А той... а може б, ми їх якось.... Чекайте, а в Гороховім нема лікаря?

Гнат: Ну, то що? Як же ти з Горохового привезеш його сюди?

Корольчук: Та нема там, здається.. Нема, казав цей лікар..

Кузьма: Ех, шкода! А тоб б з Горохового..

Гнат: Та що ти верзеш дурницю!. „З Горохового, з Горохового“. Як же ти привезеш з того Горохового?

Кузьма: А так.. Сів би Остап на паро-

воза та й поїхав у Горохове.. Не в губерню, а в Горохове.. Хто його може спинить?

Гнат: А правда! Остапе?

Корольчук: Та нема ж там лікаря.

Всі змовкають.

Гнат: Що ж робить?

Корольчук: Їхати в губерню? З цим пакетом? А не їхати, значить, її на смерть оддати?.. Ух! (Люто підніма стілець і хоче тріснути ним об підлогу.)

Гнат: (Спиняючи його.) Тихо, Олю стрівожиш..

Корольчук: Ну, що ж робить?! Ну? Радьте ж, якого чорта! Що робить? Бо я візьму і розібю собі голову, вона нікуди не годить ся.. Я нічого не можу придумати.. Говоріть. Рішайте. їхати в губерню?

Гнат і Кузьма мовчать.

Корольчук: Ну? Говоріть же.. Рішайте.

Гнат: (Тихо.) Ти сам рішай..

Корольчук: Я сам.. Я сам..

Кузьма: Узять товаришку Олю і їхати той.. та й їхати з нею в Горохове.

Корольчук: Не можна її рушити, вона помре.. І чого в Горохове? Чого? Що там є? Лікар? Нема там лікаря!

Лікар: (з скринькою поспішно входячи.) Що таке? Щось трапилось? (Дивить ся на Олю.)

Корольчук: Ідіть сюди. (Вийма папер, розгорта, показує.) Вачите?

Лікар: (Читав, обурено.) Ах, падлюки!!.. Ах, мерзотні створіння!.

Корольчук: Що робити тепер?

Лікар: Піди, показати їм! Шпурнути їм в морду цей папер!

Корольчук: Ну, та що? Вони зовсім не дадуть паровоза. А Оля помре. Старий кат продасть її.

Лікар: Ах, які ж люди!. Рідну дочку засуджує старий мерзенник!

Корольчук: Ні, він її рятує.. Тільки як?! Ну, чекай же ти!... (До лікаря.) Слухайте, зробіть, щоб вона могла поговорити з нами. Можете?.. Все одно тепер. Хай вона... Так! Хай вона рішає.. Слухайте, це напевне, що в Гороховім нема лікаря? Це ж велика станція? Не може бути? Можна ще так зробити. Сісти на паровоз, взяти її й одвезти в Горохове.

Лікар: Як? Вони ж не дадуть паровоз?

Корольчук: Сказать їм, що їду в губерню. І заднім ходом, назад. Це можна.. Тільки.. чи видержить вона?

Лікар: (Мнеться.) Не знаю... Як казати щиро, — нема надії.. Може б якось ще з ними?? Га? (Хита на другу хату.)

Корольчук: Ні, з ними більше нічого! З ними потім будемо говорити.. Ну, нічого.. Робіть їй щось. Вона мусить все це знати.. Все одно. Робіть..

Лікар: Але це її схвилює..

Корольчук: Все одно. На годину раніше, на годину пізніше. Та робіть ради бога. Що ви хочете, щоб я в губерню їхав, чи що?

Лікар: Добре. (Поспішно вийма інструменти, підходить до Олі і робить їй встрикнення.)

Всі підходять ближче й слідкують.)

Оля: (Підводить голову оглядає всіх.) Що таке? Що трапилось?

Корольчук: Олю!.. Ти не дай. Не хвилюй ся.. Тут така історія.. Треба тобі знати.. Розумієш, ти той.. у тебе куля в печені.

Лікар: Позвольте, я скажу..

Оля: Ні, ні, хай говорить, що таке? Ну, я знаю.. Ну?

Корольчук: Ну, і той. Тільки ти не ду-

май нічого.. Чи той.. Тобі треба операцію. Ми хотіли з губернії привезти хірурга. Розумієш?

Оля: Ну, ну..

Лікар: Спокійніше, ради бога, спокійніше.. Не треба так.. Ляжте, Олю..

Оля: Нічого, нічого, я себе почуваю добре.. Ну? Та що далі?

Корольчук: Ну, треба хірурга.. Розумієш? Щоб кулю з грудей.. І паровоз давали.. Твій батько і.. начальство.. Але.. Вони той, казали, що тільки лікаря привезти, але обдурили і ось бачиш (показує папер) це папер у губернію.., а тут хімічно написали, щоб прислали салдатів.. Розумієш?.. І тепер..

Оля: (лягаючи безсило.) І ти хочеш їхати?

Корольчук: Я не хочу, але.. твоя рана грозить тобі.. Це дуже небезпечно..

Оля: Слухай, як ти поїдеш, я розірву руками рану..

Всі переглядають ся.

Корольчук: Я не поїду, але.. (Хапа себе за голову.)

Кузьма: (До лікаря.) А може той.. може якось в Горохове можна?..

Лікар: Немає лікаря в Гороховім.

Оля: Що Горохове? Що Горохове?.. Хто хоче їхати в Горохове? Остапе, ти їдеш в Горохове?

Корольчук: Та там же нема лікаря..

Оля: Але ти поїдеш? Поїдеш?

Корольчук: Я не можу їхати..

Оля: Чому? Вони ж дають паровоза. Ти можеш поїхати не в губернію, а в Горохове. (До інших.) Правда? Це ж можна? Гнате, хіба не можна?

Гнат: Та, звичайно., Але в Гороховім нема лікаря..

Оля: Та на віщо лікар? Я ніякого лікаря не хочу..

Лікар: Ради бога, не хвилюйтесь, спокійніше..

Оля: Я все одну помру. Мені не треба лікаря.. Чуєш, Остапе? Я тобі кажу, коли ти поїдеш в губерню за лікарем, я все одно помру.. Ти їдь в Горохове! Чуєш? Поїдеш?

Лікар: (Дав їй нюхати.) Мсьлю вас, спокійніше..

Оля: (Нетерпляче одниха його руки.) Ах, почекайте! Остапе, скажи: ти хочаш дати мені радість? Скажи.

Корольчук: (Понуро.) Радість тим, що... Ні, не могу я!

Оля: Ну, так я все одно помру.. (Лягає на подушку, знов підводить ся) Остапе! Поїдеш?

Корольчук: (Довге мовчить, нарешті глухо говорить.) Поїду.

Оля: Дякую. (Лягає.)

Корольчук: (Гнатові.) Поклич старого.

Гнат: (Стука в двері.)

Оля: (Знов підводить ся, шопотом) Значить, скажете, що в губерню? Правда?. Добре. (Лягає.)

Лікар: (Склада свої ліки в скриньку.)

Входить Качуренко.

Корольчук: (До його.) Я їду зараз.. Прошу бути коло Олі..

Качуренко: А як їй? Лучче хоч трохи?

Лікар: (Дивить ся на Олю. Та лежить з закритими очима.) Та.. трохи лучче, але. Олю!..

Оля: (Не обзиваєть ся.)

Лікар: От вона знов... в забуттє впала. Ну, тим краще! (До Качуренка.) Треба бути коло неї весь час. Як щось трапить ся, кличте мене.

Корольчук: Ну, значить, можна.. (Підходить до Олі, нахилиаєть ся, цілує, поспішно одвертаєть ся й майже біжить з хати.)

Качуренко: Остапе Гавриловичу! Остапе Гавриловичу!

Корольчук: (Зупиняючись в дверях) Що?

Качуренко: Не забули пакет?

Корольчук: (Дивить ся нерозуміючими очима.) Що?.. Пакет?

Качуренко: Пакет, папер.. До начальства..

Корольчук: А-а.. Пакет?. Чудно посміхнувшись.) Ні,)не забув. І не забуду! Чувте? (Виходить за ним усі.

Качуренко: (Непорозуміло дивить ся їм вслід, нотім помалу вертаєть ся й іде до Олі. Та непокійно ворухить ся, бурмоче щось. Качуренко тоскно дивить ся на неї.)

Хутко входить Офіцер.

Качуренко: (Одходить од Олі.)

Офіцер: (Лютий.) Ну, почекайте ви мені!.. Яка мерзота: звертаюсь до Корольчука, так ввічливо, він, паршивець, тільки одвернув ся.. Ну, підожди! Ти у мене на колінах будеш балкати. (В цей час Оля приходить до себе, підводить голову, непорозуміло озираєть ся й, помітивши офіцера, знов лягає й притаївшись, слухає.)

Офіцер: (Хутко на Олю.) Вона чує?

Качуренко: Ні. В забутті знов..

Офіцер: З горя? А чому він одвернув ся і щось сказав усій компанії і зареготав? Ну, нічого, я йому покажу!.. І той лікарчук з ними! Почекайте ви, падлюки, я вам покажу.. (Підходить до вікна, дивить ся.) Ач, як вся сволоч витріщилась на мене.. Він їм щось говорить.. Іди сюди, подивись.. Ораторствує. Що він їм може говорити?.. Говори, говори, голубчику, сам привезеш на себе., я з вами тоді поговорю.. Так, так, поглядайте на мене..

Качуренко: (Обережно виглядає, — зараз же чути крики й свист. Качуренко одхиляєть ся.)

Офiцер: Нічого, нічого.. Свистіть. Ввечері ви вже свиснете не так..

Качуренко: (Стоїть, понуро схиливши голову.)

Оля: (Весь час підвівши голову, тяжко дихає й жадно прислухається.)

Офiцер: (Тривожно.) Що він їм говорить?.. Щось показує. Якийсь папер.. Слухай, він їм показує якийсь папер!. Чи не той?.

Качуренко: То він, мабуть, щоб вони не бояли ся..

Офiцер: Ага!. Правда.. Знов говорять.. А-а, зраділи!. Радійте, дурні, радійте.. Коротка ваша радість.. Так, так, прощайте ся з ним.. Чи побачитесь?..

Чути свисток.

Офiцер: Ну, останній акт.. Але куди ж він їде? Чого ж він назад?..

Качуренко: Як назад?! (Підходить.)

Офiцер: Чогось назад їде.. Всі дають дорогу.. Він їде на Горохове.. Він обманув нас.. Ми пропали, він на Горохове їде!!.

Чути свисток, грохiт паровоза і за цим крик „урра“.

Оля: (яка весь час напружено прислухається, раптом теж кричить „Урра!!“ і падає бев пам'яті на подушку.)

Офiцер і Качуренко: (Вражено озирються на неї й цепеніють.)

К І Н Е Ц Ь

„ВПЕРЕД“

орган української соціал-демократичної партії.

Виходить щотижня у Львові і коштує в Австро-Угорщині: на цілий рік — 4— Кор., на пів року — 2— К. :- До Німеччини: на рік — 5 марок, на пів року — 2½ м. :- До Америки на рік — 2 долари, на пів року — 1 долар. Поодинокє число у Львові — 6 сот.

:- Адреса Редакції та Адміністрації: :-

„Вперед“, у Львові, вул. Жулінського 6. партер.

„БОРБА“

українська соціал-демократична часопись для робочого народа.

Виходить два рази на місяць в Чернівцях і коштує: в Австрії 4— Кор. річно 2— К. піврічно. :- Поодинокє число 10 сот.

Адреса: „Борба“, Чернівці (Буковина),
:- улица Мораря, число 20. :-

„Робочий Народ“

орган української соціал-демократії в Канаді та злучених Державах. :- Виходить щотижня в Вінніпегу (Kanada). Річна передплата виносить — 2 долари, піврічна — 1 дол. —

Адреса: „Robotschjy Narod“, Winnipeg
:- Man. Box 3542 (Sta. B.). Canada. :-

„Гайдамаки“

часопись для українського робочого народу в Америці. - - -

Виходить щодва тижні в Новім Йорку (в Сполучених Державах). Річна передплата виносить — 1.50 доларів.

Адреса: „Haydamaka“, New York, N. Y.,
639 E, 11 Str., U. S. of America. - - - - -

ВЖЕ ВИЙШЛА !

„СОЦІАЛІСТИЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ“, книжка перша

А. Луначарський :

:-: Великий :-: Народний Поет

(Тарас Шевченко.)

Знаменита книжка тов. Луначарського про нашого Кобзаря повинна знайти ся в руках кожного товариша. Набувати можна по ціні 60 сотиків за примірник вже з поштовою пересилкою в адміністрації „ВПЕРЕДУ“.

В. ВИННИЧЕНКО.

О МОРАЛИ ГОСПОДСТВУЮЩИХЪ -+ И МОРАЛИ УГНЕТЕННЫХЪ -+

Ціна 1 кор. Набувати можна в адміністрації „ВПЕРЕДУ“.

PA
(1986) 669
194520000

~~16049/11.~~